

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ Γ' ΤΑΞΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ

ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 11 ΜΑΪΟΥ 2024

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Α1.α. 1-Σ: τούτων δ' επικίνδυνός ἐστιν ἡ χρῆσις

2-Λ: Ὡστε φιλοσοφητέον καὶ νέω καὶ γέροντι

3-Λ: ἀπούσης δὲ πάντα πράττομεν εἰς τὸ ταύτην ἔχειν

β. Σύμφωνα με το πρώτο απόσπασμα του Αριστοτέλη ο άνθρωπος μέσω της ενασχόλησής του με τη φιλοσοφία έχει διπλό όφελος: γίνεται καλός πολίτης (ὀρθῶς πολιτεύεσθαι) και ζει τη ζωή του ωφέλιμα (τὸν ἑαυτῶν βίον διάξειν ὠφελίμως.). Στην κύρια σημασία του ο όρος πολιτεία σημαίνει τον τρόπο ζωής μέσα στην πόλη και ο όρος πολιτεύομαι σημαίνει τη σχέση του ελεύθερου ανθρώπου με την κοινωνία στην οποία ζει, τον τρόπο με τον οποίο ο ίδιος εντάσσεται μέσα στην δημόσια ζωή. Για τον Αριστοτέλη, όπως και για κάθε άνθρωπο εκείνης της εποχής η μελέτη της φιλοσοφίας αποκτά πολιτικό χαρακτήρα κι συμβάλλει ενεργά στην αυτοπραγμάτωση του ατόμου εντός της οργανωμένης πολιτικής κοινωνίας.

Β1. Ο Επίκουρος συμβουλεύει τον μαθητή του Μενοικέα, αλλά και κάθε άνθρωπο να φιλοσοφεί, θεωρώντας πως η φιλοσοφία είναι συνυφασμένη με τη μελέτη των φυσικών φαινομένων και την άσκηση της στον ευρύτερο χώρο μιας κοινότητας φίλων (συμφιλοσοφειν), Ο σκοπός της είναι διπλός θεραπευτικός, καθώς απαλλάσσει τον άνθρωπο από το φόβο για τη φύση, τον θάνατο και τον πόνο και διδακτικός, καθώς μαθαίνει τον άνθρωπο να βρίσκει τα όρια του πόνου και της ηδονής.

Ο Επίκουρος την προτροπή του για φιλοσοφία την υποστηρίζει με συμμετρικές για τους νέους και ηλικιωμένους αιτιολογήσεις, αναιρώντας τις υποθετικές αντιρρήσεις των μεν και των δε.

Επισημαίνει πως κάθε ηλικία είναι κατάλληλη για φιλοσοφία, έτσι οι νέοι δεν πρέπει να το αναβάλλουν για το μέλλον και οι μεγαλύτεροι δεν πρέπει να βαριούνται να το κάνουν. Άλλωστε κανείς δεν είναι ανώριμος ούτε υπερβολικά ώριμος, όταν ασχολείται με την υγεία της ψυχής του. Το σκεπτικό του επίκουρου παρουσιάζεται ως εξής:

1. Οι νέοι δεν πρέπει να θεωρούν ανώριμο τον εαυτό τους για τη φιλοσοφία.

2. Οι ηλικιωμένοι δεν πρέπει να θεωρούν-τον εαυτό τους υπερώριμο γι' αυτήν (ότι δηλαδή έχουν περάσει πια την ώριμη για τη φιλοσοφία περίοδο της ζωής τους).

Το συμπέρασμα είναι ότι οι πάντες, και νέοι και ηλικιωμένοι, πρέπει να φιλοσοφούν.

Έπειτα στο απόσπασμα «Ὁ δέ λέγων ἢ μήπω...μηκέτι εἶναι», το αρχικό επιχείρημα αναδιατυπώνεται με συνώνυμους όρους:

ἄωρος= μήπω ὑπάρχειν ὥραν / μήπω παρῆναι τήν ὥραν

πάρωρος= παρεληλυθέναι τήν ὥραν / μηκέτι εἶναι τήν ὥραν

προς τό κατά ψυχὴν ὑγιαίνον= πρὸς εὐδαιμονίαν.

Συνεχίζοντας την εξήγησή του γιατί είναι αναγκαίο ὅλοι να φιλοσοφούν παρουσιάζει μια αναλογία: αυτός που ισχυρίζεται ότι είναι ἀκαιρη (πρώρη ή ὄψιμη) η ενασχόληση με τη φιλοσοφία μοιάζει με αυτόν που ισχυρίζεται ότι είναι ἀκαιρη η ευτυχία. Καθώς όμως ζητούμενο στον καθένα είναι η ευτυχία, το ίδιο ακριβώς ισχύει και για τη φιλοσοφία. Συνεπώς ο φιλοσοφημένος τρόπος ζωής λειτουργεί ως θεραπεία μιας ζωής που ασθενεί' η ευτυχία είναι η αποκατάσταση της χαμένης υγείας και η φιλοσοφία θα οδηγήσει προς αυτήν λειτουργώντας ιαματικά.

Τέλος στο απόσπασμα «Ὡστε φιλοσοφητέον...ἀφοβίαν τῶν μελλόντων» παρουσιάζει το εξής συμμετρικό δεύτερο επιχείρημά του: 1. Οι νέοι καθώς οδηγούνται προς τα γηρατεία, θα τείνουν να διασώσουν τη νεότητά τους, μέσα από την ευγνωμοσύνη για ὅσα ζουν. 2. Οι ηλικιωμένοι θα νιώθουν νέοι, μέσα στα γηρατεία τους, καθώς θα αναπτύσσουν την ἔλλειψη φόβου για το μέλλον. Συμπέρασμα εννοούμενο: Ἄρα τόσο η ευγνωμοσύνη για τη ζωή ὅσο και η αφοβία για τα μελλοντικά δεινά ή τον θάνατο αποτελούν μια φιλοσοφική στάση ζωής.

B2. Στην Επικούρεια φιλοσοφία η ευδαιμονία έχει κεντρική θέση, αποτελώντας ένα ιδανικό εφικτό σε ὅλους τους ανθρώπους ανεξαρτήτως φυλετικής καταγωγής, φύλου, ηλικίας, κοινωνικής θέσης και οικονομικής κατάστασης. Η ηδονή είναι το κεντρικό περιεχόμενο των της ανθρώπινης ευδαιμονίας. Συνίσταται στην μέσα από νηφάλιο στοχασμό, μετρημένη απόλαυση φυσικών και πνευματικών αγαθών, που οδηγεί στην απονία και στην αταραξία, στην ψυχική γαλήνη. Η ηδονή δεν είναι τόσο στιγμιαία απόλαυση ὅσο μια διαρκέστερη ψυχική διάθεση, ικανοποίηση και γαλήνη. Ο Επίκουρος υποστηρίζει πως αν οι άνθρωποι που έχουμε πολλές και περίπλοκες επιθυμίες,

μάθουμε να τις διακρίνουμε και περιοριστούμε στην ικανοποίηση των πιο αναγκαίων θα γίνουμε ευτυχισμένοι. Το ίδιο συμβαίνει και με τις ηδονές-σημασία έχουν οι πιο μόνιμες απ' αυτές είτε αφορούν στο σώμα είτε στην ψυχή. Αυτές που προκύπτουν από τη σταθερή ικανοποίηση αναγκαίων επιθυμιών. Ο ευδαίμων άνθρωπος έχοντας απαλλαγεί από τον πόνο της ζωής αλλά και τον φόβο του θανάτου παρομοιάζεται με τον Θεό.

Άρα ο φιλοσοφημένος τρόπος ζωής λειτουργεί ως θεραπεία μιας ζωής που ασθενεί η ευτυχία είναι η αποκατάσταση της χαμένης υγείας και η φιλοσοφία θα οδηγήσει προς αυτήν λειτουργώντας ιαματικά.

Αντίστοιχα και η αριστοτελική ηθική είναι εξαρχής προσανατολισμένη όχι στη γνώση αλλά στην πράξη. Ο Αριστοτέλης δεν αναζητά απόλυτες αξίες και ακαταμάχητες αλήθειες, αλλά εξετάζει την ηθική πράξη μέσα σε συγκεκριμένα ιστορικά συμφραζόμενα και χωροχρονικά πλαίσια (π.χ. πόλη-κράτος). Η ηθική πράξη είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον καιρόν, την χρονικά εντοπισμένη συγκυρία. Οι άλλες επιστήμες υπάρχουν για την απόκτηση της γνώσης, η φιλοσοφία, όμως, έχει σκοπό, με τη γνώση που προσφέρει, να βοηθήσει τον άνθρωπο να γίνει καλύτερος τόσο για τον εαυτό του όσο και για τους άλλους ανθρώπους και να τον οδηγήσει στην ευδαιμονία (..η παρούσα φιλοσοφική μας ενασχόληση δεν έχει ως στόχο της, όπως οι άλλες, τη θεωρητική γνώση...είναι ανάγκη να εξετάσουμε το θέμα «πράξεις»). Ο Αριστοτέλης παροτρύνει προς τη φιλοσοφία, η οποία χάρη στον λόγο (οι πράξεις μας πρέπει να κατευθύνονται από τον ορθό λόγο), θα βοηθήσει τον άνθρωπο να διακρίνει το καλό από το κακό, το ωφέλιμο από το βλαβερό το δίκαιο από το άδικο και με τις επιλογές του να συμβάλλει στην εξασφάλιση της ευδαιμονίας όχι μόνο της ατομικής αλλά και της συλλογικής, της πόλης του

B3. 1-Σ, 2-Σ, 3-Λ, 4-Λ, 5-Σ

B4. 1-γ, 2-δ, 3-α, 4-ε, 5-ζ

ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Γ1. Φίλοι μου, εγώ σας ξεχώρισα, όχι επειδή σας δοκίμασα πρώτη φορά, αλλά επειδή σας έβλεπα από την παιδική ηλικία πρόθυμα να εκτελείτε αυτά τα οποία θεωρεί καλά η πόλη, ενώ να αποφεύγετε εντελώς απ' αυτά τα οποία θεωρεί αισχρά. Θέλω να σας εκθέσω για ποιους λόγους ο ίδιος με τη θέλησή

μου ανέλαβα αυτή την εξουσία και σας προσκάλεσα. Γιατί εγώ κατάλαβα ότι οι πρόγονοι δεν υπήρξαν καθόλου κατώτεροι από εμάς· και εκείνοι πράγματι συνεχώς εξασκούσαν όσα ακριβώς θεωρούνται έργα ενάρετα· τι καλό όμως απέκτησαν επιπλέον με το να είναι τέτοιου είδους ή για το σύνολο των Περσών ή για τον εαυτό τους, αυτό δεν μπορώ πια να το δω.

Γ2. Ο Κύρος μιλώντας στους Πέρσες ευγενείς υποστηρίζει ότι οι άνθρωποι δεν καλλιεργούν καμμία αρετή, για να μην έχουν περισσότερο όφελος οι ενάρετοι από τους φαύλους. Όσοι απέχουν από τις εφήμερες απολαύσεις δεν το κάνουν αυτό για να μην ευχαριστηθούν ποτέ, αλλά προετοιμάζονται για να νιώσουν περισσότερη ευχαρίστηση στο μέλλον λόγω αυτής τους της εγκράτειας.

Επιπρόσθετα, όσοι επιδιώκουν να γίνουν ικανοί ρήτορες δεν το κάνουν για να μην πάψουν να μιλούν ποτέ ωραία, αλλά επειδή ελπίζουν ότι με την ευγλωττία θα πετύχουν πολλά και μεγάλα καλά.

Γ3. ἄνερ φίλε, αἰσχίονα/αἰσχίω, αἴσχιστα, ἄσκοῦσι, τοιαῦτα, κακῶς, χειρὸν, χείριστα, καταστής, κατάστηθι, ἀδικεῖται, ἀδικοῖτο, εἶπε, διαπεπραγμένοι εἰσί, νομιεῖται.

Γ4. α) ἔκπονοῦντας= κατηγορηματική μετοχή αναφέρεται στο ὑμᾶς

ἄκων= επιρρηματικό κατηγορούμενο τρόπου στο ἐγὼ

ἡμῶν= γενική συγκριτική στο χειρόνες

ἄπερ= υποκείμενο στο νομίζεται (αττική σύνταξη)

ὑπ' ἀνθρώπων= εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στο ἀσκεῖσθαι.

Γ4. β) Δευτερεύουσα επιρρηματική τελική πρόταση. Εισάγεται με τον τελικό σύνδεσμο ἵνα. Εκφέρεται με υποτακτική και δηλώνει το προσδοκώμενο. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του σκοπού στην κύρια.

Γ4. γ) οὔτοι, οἱ ἀπέχονται.